

Varsinais-Suomen maakuntastrategia 2040+ ja maakuntaohjelma 2026–2029

Ensimmäinen versio kommenteille (28.3.2025)

Tämä on ensimmäinen, työpajatyöskentelyn perusteella hahmoteltu versio maakuntaohjelman sisällöistä. Versiosta pyydetään kommentteja 23.4.2025 mennessä. Palautteen perusteella työstetään varsinainen luonnos, joka valmistuu toukokuussa. Työstö jatkuu edelleen syksyyn ja maakuntavaltuusto hyväksyy valmiin strategian joulukuussa 2025.

Varsinais-Suomen päivitetty maakuntastrategia 2040+ rakennetaan elivoima-, vetovoima- ja pitovoimakäsitteitä hyödyntäen. Kärkitavoitteet tekevät sisällöstä selkeän, loogisen ja käytettävän. Kärkitavoitteiden toteutumista tullaan seuraamaan myöhemmin asetettavien indikaattorien avulla.

Alla on esitelty ensimmäinen versio maakuntaohjelman osatavoitteista ja toimenpiteistä kärkitavoitteittain. Selitetekstit sisältävät joitakin toimenpiteeseen liittyviä näkökulmia tai tarkennuksia.

Toimenpiteitä tarkastellaan edelleen neljän horisontaalisen teeman näkökulmasta. Teemat kuvaavat keskeisiä muutoksia ja kestävyysaasteita, jotka vaikuttavat koko maakuntaan. Teemat auttavat varmistamaan, että toimenpiteet ovat kestäviä ja rakentavat maakunnan hyvinvointia ja uudistumiskykyä muuttuvassa toimintaympäristössä. Teemat ja niiden lyhenteet ovat seuraavat:

- 1) **Luonto** = luonto ja ekologinen kestävyys. Teema käsittää luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja planetaaristen rajojen kunnioittamisen. Teemaan sisältyy ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen.
- 2) **Väestö** = väestönmuutos ja osallisuus. Maakunnan väestö vanhenee, kansainvälistyy ja monimuotoistuu. Teema kattaa väestörakenteen muutokseen sopeutumisen, sosiaalisen kestävyden ja osallisuuden edistämisen.
- 3) **Turva** = turvallisuus ja kriisikestävyys. Teema kohdistuu resilienssiin, huoltovarmuuteen ja kokonaisturvallisuuteen. Teema sisältää maakunnan kyvyn varautua häiriöihin ja toimia kriiseissä.
- 4) **Uusi** = uudistumiskyky ja tulevaisuusvalmius. Teema käsittää ennakkoinnin ja uusien ratkaisujen kokeilemisen. Teemassa hyödynnetään osaamista, teknologiaa ja innovaatioita uudistumisen ja kestävä talouden tueksi.

Alla olevassa taulukossa tunnistetaan kytköksiä toimenpiteisiin, jotka selvästi edistävät horisontaalista teemaa tai joihin liittyy potentiaalisesti horisontaalista teemaa haastavia elementtejä. Näitä avataan seliteteksteissä valmistelun myöhemmissä vaiheissa.

Älykkään erikoistumisen strategia 2021–2027

Eryisesti elinvoimakäsitteitä täydentää Varsinais-Suomen Älykkään erikoistumisen strategia (ÄES), joka päivitetään osana valmistelua. ÄES keskittyy maakunnan innovaatiopotentiaalinn tunnistamiseen ja tukemiseen. Nykyiset painopisteet ovat 1) sininen talous ja uudistuva teollisuus, 2) innovatiiviset ruokaketjut ja 3) lääke- ja terveysteknologia. Osana päivitystä arvioidaan nykyiset painopisteet ja mahdollisten täydennysten ja/tai muokkauksen tarve.

ÄES ei vielä sisälly kommentoitavaan materiaaliin.

Maakuntastrategian rakenne

Kärki-tavoitteet v. 2040:		Kestävästi elinvoimainen Varsinais-Suomi	Ainutlaatuisen houkutteleva Varsinais-Suomi	Varsinais-Suomi sinua varten
Horison-taaliset teemat:	Luonto ja ekologinen kestävyys	Tavoitteet v. 2030 Toimenpiteet v. 2026-2029		
	Väestönmuutos ja osallisuus			
	Turvallisuus ja kriisinkestävyys			
	Uudistumiskyky ja tulevaisuusvalmius			

Lisätietoja

Lisätietoja valmistelusta antaa Varsinais-Suomen liiton kumppanuustiimi:

- kehittämispäällikkö Salla-Maria Lauttamäki
- kansainvälisten asioiden päällikkö Sonja Palhus
- elinkeinopäällikkö Petteri Partanen
- tiedonhallinnan suunnittelija Jaana Salonen
- tietopalvelupäällikkö Antti Vasanen

Sähköpostit ovat muotoa etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi .

Kärkitavoite 1: Kestävästi elinvoimainen Varsinais-Suomi 2040.

Tavoite vuoteen 2030	Toimenpiteet vuosina 2026–2029	Selitetekstiin sisällytettäviä asioita	Horisontaaliset teemat			
1. Varsinaissuomalaiset yritykset investoivat ja kansainvälistyvät rohkeasti.	1.1. Rakennetaan maakunnallinen startup-ohjelma ja -hub.	Linkitetään Älykkään erikoistumisen strategiaan. Reitit kansainvälisille markkinoille.				Uusi
2. Varsinais-Suomessa entistä useampi yritys tekee tuotekehitystä ja TKI-investoinnit nousevat miljardiin euroon.	2.1. Käynnistetään TKI-kasvuohjelma yritysten TKI-investointien kasvattamiseksi.	Työkaluna erityisesti Varsinais-Suomen TKI-tiekartta ja sen toimenpiteet. Parannetaan yritysten TKI-panostusten raportoinnin kattavuutta. Linkitetään Älykkään erikoistumisen strategiaan.				Uusi
	2.2. Käynnistetään vuosittainen maakunnallinen TKI-kilpailu, jonka kautta varsinaissuomalaisten yritysten panostukset tulevat näkyviksi.					Uusi
	2.3. Vahvistetaan korkeakoulujen edellytyksiä toteuttaa kasvuhakuista TKI-yhteistyötä alueen yritysten kanssa.					Uusi
3. Varsinais-Suomi on datavetoisen ja tekoälyä hyödyntävän liiketoiminnan ja julkisen hallinnon edelläkävijä.	3.1. Parannetaan avoimen datan laatua ja yhteentoimivuutta sekä kehitetään datatuotteita. Laaditaan Varsinais-Suomen datatalouden ja data-avaruuksien tilannekuva ja kasvuohjelma.	Linkitetään Älykkään erikoistumisen strategiaan. Avoimen datan hyödyntäminen painopisteiden kehittämisessä (mm. ruokaketjut).				Uusi
	3.2. Kannustetaan yrityksiä hyödyntämään tekoälyä liiketoiminnassa, ja pilotoidaan tekoälyn käyttömahdollisuuksia ennakkoluulottomasti julkisella sektorilla.	Linkitetään Älykkään erikoistumisen strategiaan (tekoäly on suoraa jatkoa) Hyödyntäminen edellyttää osaamista, jota lisätään piloteissa.				Uusi

4. Varsinais-Suomi nousee keskeiseksi puolustus- ja kaksoiskäyttöteknologioiden kehittäjäksi Suomessa.	4.1. Tunnistetaan tuotteiden ja palveluiden kaksoiskäyttömahdollisuudet toimijoiden yhteistapaamisissa.	Linkitetään Älykkään erikoistumisen strategiaan. Turvallisuusnäkökulma. Yhteinen mahdollisuuksien seuranta.			Turva	Uusi
	4.2. Vahvistetaan yritysten valmiuksia osallistua puolustushankintoihin.	esim. Host Nation Support, investoinnit, hankinnat, kilpailutukset			Turva	Uusi
5. Varsinais-Suomessa on käynnistynyt useita uusia vihreän siirtymän hankkeita, joiden energian saanti on varmistettu.	5.1. Toteutetaan demonstraatiohankkeita uusien energiateknologioiden käyttöönotosta ja kaupallistamisesta.	Linkitetään Älykkään erikoistumisen strategiaan. Turvallisuus, huoltovarmuus. DNSH-periaate	Luonto		Turva	Uusi
	5.2. Huolehditaan, että vihreän energian infrastruktuuri Varsinais-Suomessa toteutetaan kestävästi ja vastaa hankkeiden tarpeeseen.	DNSH-periaate	Luonto		Turva	
6. Varsinais-Suomessa kiertotalouteen siirtyminen on vähentänyt luonnonvarojen käyttöä, ja päästöjen määrä on laskenut merkittävästi.	6.1. Luodaan yrityksille ja julkisille tahoille yhteistyön paikkoja kiertotalouden edistämiseksi.	Green Deal -sitoumuksien muodostuminen Varsinais-Suomeen.	Luonto			Uusi
	6.2. Tehdään Varsinais-Suomen keskeisten arvoketjujen maakunnallinen materiaalivirta-analyysi.	Keskitytään maakunnan kannalta keskeisiin arvoketjuihin ja niiden potentiaaliin.	Luonto			Uusi
	6.3. Vähennetään Varsinais-Suomen ilmastopäästöjä kehittämällä ja ottamalla käyttöön ilmastoviisaita ratkaisuja.	Varsinais-Suomen ilmastotiekartan toimenpiteiden toteuttaminen (hiilineutraalius tavoitteena v. 2035).	Luonto			Uusi
	6.4. Kehitetään ja pilotoidaan ravinteiden kiertotalouden tuotantomenetelmiä ja edistetään kierrätyslannoitteiden kaupallistamista.	Saaristomeren valuma-alue hallitusohjelmassa ravinnekierron pilottialueeksi.	Luonto			Uusi

7. Kestävä ruoan tuotanto on kannattavaa ja ruoan jalostusaste on kasvanut Varsinais-Suomessa.	7.1. Vauhditetaan Varsinais-Suomen kestävää siirtymää ruokapalvelu- ja elintarvikehankinnoilla ja markkinoidaan kestävää varsinaissuomalaista ruoantuotantoa.	Hankintakriteerit ja niiden kehittäminen. Kuluttajanäkökulma Taloudellinen kannattavuus ”Meillä on kaikkea mitä tarvitaan!” -kampanja kuluttajien paikallisten ja kestävien valintojen tueksi.	Luonto		Turva	
	7.2. Tehdään Varsinais-Suomesta uudistavan maatalouden mallialue.	Toimenpiteitä kasvukunnon palauttamiseen liittyen esim. hiiltä sitovilla menetelmillä. Suljettu ravinteiden- ja hiilen kierto. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen Liittyy mm. EU:n maaperämissioon.	Luonto		Turva	Uusi
	7.3. Tuetaan ruoan tuotannon yrittäjien tulevaisuusajattelua ja tuotekehitystyötä elintarviketuotannon jalostusasteen nostamiseksi ja viennin kasvattamiseksi.	Huoltovarmuus Viennin tukeminen Kasviproteiinit ym. viljat, erikoiskasvituotanto. Kalatalous			Turva	Uusi

Kärkitavoite 2: Ainutlaatuisen houkutteleva Varsinais-Suomi 2040.

Tavoite vuoteen 2030	Toimenpiteet vuosina 2026–2029	Selitetekstiin sisällytettäviä asioita	Horisontaaliset teemat			
8. Mielikuva Varsinais-Suomesta on myönteisesti erottuva.	8.1. Levitetään maakunnan ulkopuolella tietoa Varsinais-Suomen vahvuuksista ja tarpeista.	Pro Varsinais-Suomi -toiminnan kautta. Kansainvälisesti.		Väestö		
	8.2. Viestitään yhdessä varsinaissuomalaisuudesta ja nostetaan esiin sen omaleimaisuutta ja ainutlaatuisuutta.	Viestitään valtakunnallisesti varsinaissuomalaisista menestystarinoista.		Väestö		Uusi
9. Varsinais-Suomen korkeakoulut ovat Suomen vetovoimaisimpia.	9.1. Vahvistetaan varsinaissuomalaisten korkeakoulujen korkean tason ja monipuolisen osaamisen tunnettuutta kansallisesti ja kansainvälisesti.	Kansainvälinen tutkijavaihto ym. projektit, yhteiset infrat. Vaikuttamismahdollisuudet. Kansainvälinen opiskelijamarkkinointi. Tutkimusyhteistyö.		Väestö		Uusi

	9.2. Vahvistetaan opiskelijoiden ja opiskelun tuen malleja, ja aktiivista opiskelijaelämää Varsinais-Suomessa.	Lähtökohtien vahvistaminen ja polarisaation ehkäisy sekä läpäisyn vahvistaminen, tukijärjestelmät, ohjaus. Opiskelijatapahtumat, opiskelijoiden järjestötoiminta...		Väestö		
	9.3. Vaikutetaan korkeakoulujen TKI- ja koulutusrahoituksen kohdentumiseen Varsinais-Suomelle tärkeisiin teemoihin.					Uusi
10. Mielekkäät työmahdollisuudet ja hyvä ilmapiiri Varsinais-Suomessa houkuttelevat lisää osaajia maakuntaan.	10.1. Nostetaan organisaatioiden valmiutta palkata muualta tulevia ja houkutellessaan uusia työntekijöitä maakuntaan.	Kansainvälisyys, osaava työvoima, työperäinen maahanmuutto Segregaation vähentäminen.		Väestö		
11. Saaristo ja Varsinais-Suomen luonto- ja kulttuurikohteet ovat Suomen vetovoimaisin kestävä matkailun kokonaisuus.	11.1. Vahvistetaan paikallisten elämys- ja kulttuuripalvelujen markkinointia. Kehitetään kylämatkailua ja talvisesongin matkailukysyntää tuotteistamalla saariston marraskuu.	esim. Saaristo.fi -sivusto, Turku 800, Pyhiinvaellusreitit... Matkailun tiekartta Kansainvälinen markkinointi Saariston saavutettavuus, matkaketjut	Luonto			Uusi
	11.2. Parannetaan pyörämatkailun reitistöjä ja palveluita ja lisätään Varsinais-Suomen tunnettuutta eurooppalaisena pyörämatkailukohteena.			Luonto		
12. Yhteydet Varsinais-Suomesta länteen ovat Suomen kansainvälisen liikenteen ja huoltovarmuuden ytimessä	12.1. Tehdään läntiset matkaketjut tunnetuiksi: markkinoidaan Turun lentoaseman yhteyksiä sekä laiva-juna-yhteyksiä Turusta Eurooppaan.	Lentoasema, satamat, raiteet, linkittyä tieyhteyksiin.	Luonto			
	12.2. Laaditaan sähköisen lentoliikenteen tiekartta Turun lentoasemalle ja pilotoidaan konseptia soveltuvan toimijan kanssa.	Älykkään erikoistumisen strategia	Luonto			Uusi
	12.3. Kehitetään toimivat yhteydet logistiikan, elinkeinoelämän ja asumisen tarpeisiin.	Huoltovarmuus. Liikennejärjestelmäsuunnitelma.		Väestö	Turva	

	12.4. Edistetään Länsiradan toteutusta kokonaisuudessaan ja kartoitetaan Turusta länteen suuntautuvien kiinteiden yhteyksien kehittämismahdollisuuksia.		Luonto	Väestö	Turva	
--	---	--	--------	--------	-------	--

Kärkitavoite 3: Varsinais-Suomi sinua varten 2040.

Tavoite vuoteen 2030	Toimenpiteet vuosina 2026–2029	Selitetekstiin sisällytettäviä asioita	Horisontaaliset teemat			
13. Varsinais-Suomessa arki on sujuvaa ja elinympäristöt tukevat hyvää elämää.	13.1. Tehdään stressitestejä asuinalueille ja poistetaan arjen sujuvuutta heikentäviä tekijöitä.	mm. Segregaation vähentäminen, liikkuminen, palvelut, virkistys		Väestö	Turva	
	13.2. Vähennetään arjen siirtymistarvetta parantamalla lähipalveluja ja viihtyisiä elinympäristöjä.	Eryteisesti autoilutarpeen vähentäminen. Palvelut. Virkistysmahdollisuudet.	Luonto	Väestö		
	13.3. Kehitetään kattavia verkkoyhteyksiä kaikkialla maakunnassa.	Huoltovarmuus-näkökulma.		Väestö	Turva	
	13.4. Tehdään luontohyvinvoinnin edistämishjelma.		Luonto	Väestö		
14. Varsinais-Suomen oppilaitoksista valmistuneet jäävät ja työllistyvät maakuntaan.	14.1. Kootaan alueellisia harjoittelupaikkapooleja oppilaitoksien tueksi.			Väestö		
	14.2. Tehdään korkeakoulujen ja yritysten välille sopimus vastavalmistuneiden kansainvälisten opiskelijoiden ensimmäisistä työpaikoista.			Väestö		

	14.3. Tuodaan yritykset ja opiskelijat yhteen säännöllisesti oppilaitosten, kuntien ja kehitysyhtiöiden toimesta.	Joitakin kertoja vuodessa.		Väestö		
	14.4. Rakennetaan opiskelijoille sujuvia koulutuspolkua jatko-opintoihin maakunnan eri oppilaitosten välillä.			Väestö		
15. Lähijunaliikenne on toimivien matkaketjujen perusta Varsinais-Suomessa.	15.1. Valitaan lähijunaliikenteen organisointimalli ja sitoudutaan ensimmäisen vaiheen rahoitukseen.		Luonto	Väestö		
	15.2. Tehdään kokonaisvaltainen joukkoliikennejärjestelmän suunnitelma, joka huomioi liikkumisympäristön laadun, matkaketjut ja arjen sujuvuutta testanneen stressitestin tulokset.		Luonto	Väestö	Turva	
16. Varsinais-Suomessa kaikki väestöryhmät ovat arvokas osa yhteiskuntaa.	16.1. Toteutetaan yhteiskehittämistä hyödyntäviä osallisuuskokeiluja, joiden pohjalta luodaan ja otetaan käyttöön toimivat käytännöt.			Väestö		
	16.2. Tuodaan ihmisiä yhteen ja mahdollistetaan tukiverkkojen rakentuminen uusille varsinaissuomalaisille, erityisesti yksin maakuntaan muuttaneille ja osaajien perheille.	Integroiva, yhteisöllinen, avoin yhteiskunta. Ulkomailta muuttaneet erityisryhmänä. Kielen osaaminen ja opettaminen.		Väestö	Turva	
	16.3. Kartoitetaan vajaakäytössä olevia julkisia tiloja ja alueita ja otetaan ne käyttöön yhteisöllisinä kohtaamispaikkoina.			Väestö	Turva	
17. Varsinais-Suomi on sivistysmaakunta, jossa arvostetaan koulutusta ja elinikäistä oppimista.	17.1. Panostetaan vahvoihin perustaitoihin nojaavaan koulutus- ja osaamistason nostamiseen, joka luo pohjan tieteelle, tutkimukselle, innovaatioille ja työllisyydelle.	Perusosaamiseen erityishuomio, esim. lukutaito heikkenemässä Suomessa.		Väestö	Turva	
	17.2. Varmistetaan ammatillisen koulutuksen laatu ja vastaaminen tulevaisuuden työelämän tarpeisiin erityisesti osaajapula-aloilla.	Ennakointi- ja työelämäyhteistyön avulla.		Väestö		

	17.3. Tuetaan järjestöjen ja kolmannen sektorin tarjoaman koulutuksen hyväksi luettavuutta osana jatkuvaa oppimista.			Väestö		
	17.4. Tuetaan maakunnan toimijoiden ja asukkaiden valmiutta toteuttaa kestävyysmurrosta reilulla ja tehokkaalla tavalla.	Sivistystä on myös muutoksen ymmärtäminen.	Luonto	Väestö	Turva	Uusi
18. Varsinais-Suomessa varautuminen ja keskinäinen luottamus vahvistavat maakunnan kokonaisturvallisuutta	18.1. Laaditaan ja otetaan käyttöön Varsinais-Suomen yhteinen varautumissuunnitelma.	Viranomaisten, kuntien, yritysten, kolmannen sektorin ja yksilöiden yhteistyötaito ja luottamus.		Väestö	Turva	
	18.2. Lisätään demokratiakasvatusta ja -osaamista kaikilla yhteiskunnan tasoilla.	Medialukutaito, rakentava erimielisyys, osallisuus.		Väestö	Turva	
19. Saaristomeren tila paranee tehokkaiden toimien ansiosta.	19.1. Toteutetaan Saaristomeren tilaa parantavia toimia koko valuma-alueella saaristoluonnon ennallistamiseksi.	Saaristomeriohjelma Kunnat, korkeakoulut, kehittämissyhtiöt, yritykset, virastot, järjestöt... Ennallistamisasetuksen toimeenpanoon liittyvät toimenpiteet.	Luonto			
	19.2. Tehostetaan toimijoiden yhteistyötä ja luodaan maakunnan asukkaille ja mökkiläisille mahdollisuuksia osallistua Saaristomeri-työhön ja sen tukemiseen.	Saaristomeriohjelma	Luonto			
	19.3. Tehdään Saaristomeri-positiivisesta toiminnasta näkyvää ja arvostettua.	Saaristomeriohjelma	Luonto			
	19.4. Tehdään Saaristomerestä ravinteidenkierron esimerkkialue.	Yksi Saaristomeriohjelman päätavoitteista. Jalostetaan biokaasutuksen mädätejätettä, edistetään lantaravinteiden kiertoa ja kehitetään jätevesilietteen hyötykäyttöä.	Luonto			

20. Varsinais-Suomessa luonnon itseisarvo on tunnustettu ja luonnon monimuotoisuus vahvistuu.	20.1. Toteutetaan Varsinais-Suomen luonnon monimuotoisuusohjelman toimenpiteitä.		Luonto			
	20.2. Parannetaan pölyttäjien elinoloja kaupungeissa ja maaseudulla.	Sopeudutaan muuttuvaan ilmastoon lisäämällä luonnon monimuotoisuutta rakennettuun ympäristöön ja maaseudulle. Lisätään luonnon monimuotoisuutta parantamalla mm. pölyttäjien elinoloja kaupungeissa ja maaseudulla.	Luonto			
	20.3. Tunnistetaan maankäytön kehittämiskohteiden haitalliset luontovaikutukset ja vältetään rakentamista luontoarvoilta merkittävillä alueilla.	Luontovaikutukset ja luonnon ennallistamisen tavoitteet huomioidaan kokonaisvaltaisesti maankäytön kehittämishankkeissa.	Luonto			
21. Varsinais-Suomessa on Suomen parhaat kulttuuripalvelut ja lumoavimmat kulttuuriympäristöt.	21.1. Yhteiskehitetään uusia elämispalveluja ja kulttuurituotteita taide- ja kulttuuritoimijoiden sekä yritysten ja julkisten toimijoiden kanssa.	Kulttuuristrategia/suunnitelma		Väestö		
	21.2. Tuotetaan tietoa Varsinais-Suomen rakennusperinnöstä ja kulttuuriympäristöistä sekä maakunnan asukkaille että matkailijoille.	Maakunnan erityinen historia, osa identiteettiä.		Väestö		